

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

В. І. Олефір, О. Г. Колб,
Н. З. Рогатинська, В. Є. Ткачук, С. В. Банах

КРИМІНАЛЬНО-
ВИКОНАВЧЕ
ПРАВО УКРАЇНИ
У СХЕМА ТА ТАБЛИЦЯХ
НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2016

УДК 343.1(477)(075.8)
ББК 67.411(4Укр)я73
К 82

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Тернопільського національного економічного університету
(протокол № 1 від 27 вересня 2015 року).*

Рецензенти:

Горбачевський В. Я., завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін НАВС, професор, доктор юридичних наук, заслужений юрист України;

Кваша О. О., старший науковий співробітник відділу проблем кримінального права, криминології та судоустрою Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, професор, доктор юридичних наук;

Яковець І. С., провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник.

Кримінально-виконавче право України [У схема та таблицях]: Навч. посібник /
К 82 За заг. ред. проф. В. І. Олефіра та проф. О. Г. Колба. / [Олефір В. І., Колб О. Г.,
Рогатинська Н. З., Ткачук В. Є., Банах С. В.] – Київ, 2016. – 264 с.

ISBN 978-617-673-400-0

Навчальний посібник підготовлений у відповідності до програми курсу „Кримінально-виконавче право України” з урахуванням змін та доповнень чинного законодавства. У посібнику розглянуто історію становлення вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства, структуру та принципи діяльності кримінально-виконавчої системи держави, практичні аспекти виконання кримінальних покарань.

Розрахована на студентів та викладачів вищих юридичних навчальних закладів, практичних працівників кримінально-виконавчої системи держави та усіх читачів, які цікавляться зазначеною тематикою.

УДК 343.1(477)(075.8)
ББК 67.411(4Укр)я73

ISBN 978-617-673-400-0

© Олефір В. І., Колб О. Г., Рогатинська Н. З.,
Ткачук В. Є., Банах С. В., 2016.
© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016.

Авторський колектив

Олефір Віктор Іванович – проректор з наукової роботи Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», член-кореспондент НАПрНУ, доктор юридичних наук, професор

Колб Олександр Григорович – директор Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ України, доктор юридичних наук, професор

Рогатинська Ніна Зіновіївна – завідувач кафедри кримінального права та процесу Тернопільського національного економічного університету, доцент, кандидат юридичних наук

Ткачук Віктор Євгенович – доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук

Банах Сергій Володимирович – декан юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету, кандидат юридичних наук

Зміст

Загальна частина

Тема 1. Кримінально-виконавче право, його ознаки. Кримінально-виконавчі правовідносини.	11
1. Поняття кримінально-виконавчого права	11
2. Ознаки кримінально-виконавчого права	11
3. Поняття кримінально-виконавчих правовідносин	12
Тема 2. Історичні етапи розвитку кримінально-виконавчого законодавства України.	15
1. Перші пенітенціарні закони на теренах України.	15
2. Кримінально-виконавче законодавство України у радянський період.	21
3. Кримінально-виконавче законодавство незалежної України	29
Тема 3. Кримінально-виконавче законодавство України.	35
1. Мета і завдання кримінально-виконавчого законодавства України	35
2. Джерельної бази кримінально-виконавчого законодавства України	36
3. Суть та зміст принципів кримінально-виконавчого законодавства України	37
Тема 4. Правовий статус засуджених.	38
1. Права засуджених	38
2. Обов'язки засуджених	39
Тема 5. Органи і установи виконання покарань	40
1. Види органів і установ виконання покарань.	40
2. Центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань	41
3. Установи виконання покарань	42
Тема 6. Контроль і нагляд за виконанням кримінальних покарань	45
1. Структура органів з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань	45
2. Міжнародний контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань	46
3. Верховна Рада України та її повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань	47
4. Президент України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань	50
5. Кабінет Міністрів України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань	51
6. Суд і прокуратура та їх повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань	54
7. Громадський контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань	57

Тема 7. Міжнародні стандарти прав засуджених	61
1. Класифікація міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених	61
2. Універсальні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених	62
3. Регіональні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених	64
4. Універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру.	65
5. Регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру	68
6. Міжнародні стандарти щодо певних професійних груп з числа персоналу, окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників	69

Тема 8. Державна політика у сфері виконання кримінальних покарань	74
1. Поняття та основними завдання політики у сфері виконання кримінальних покарань	74
2. Фактори, які впливають на стан політики у сфері виконання кримінальних покарань у державі	75
3. Суб'єктами формування та розвитку державної політики у сфері виконання та відбування кримінальних покарань	75

Особлива частина

Тема 1. Виконання покарань у виді штрафу, конфіскації майна, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу	78
1. Виконання покарання у виді штрафу	78
2. Виконання покарання у виді конфіскації майна	81
3. Виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.	83

Тема 2. Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю	85
1. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю	85
2. Органи з виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю та їх повноваження	86
3. Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	87

Тема 3. Виконання покарання у виді громадських робіт	89
1. Виконання покарань у виді громадських робіт	89
2. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт	90

Тема 4. Виконання покарання у виді виправних робіт	92
1. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт	92
2. Обов'язки кримінально-виконавчої інспекції з виконання покарань у виді виправних робіт	94
3. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт	95
4. Обчислення строку покарання у виді виправних робіт	96
5. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт.	97
6. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт	98
Тема 5. Виконання покарання у виді обмеження волі	101
1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.	101
2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.	103
3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі	106
4. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі	107
5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.	108
Тема 6. Виконання покарання у виді обмеження волі	112
1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.	112
2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.	114
3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.	117
4. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.	118
5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі	119
Тема 7. Виконання покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень та тримання в дисциплінарному батальйоні.	123
1. Покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень	123
2. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та порядок його виконання	125
3. Режим у дисциплінарному батальйоні	127
4. Заходи заохочення та стягнення до військовослужбовців	132
5. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців	136

Тема 8. Виконання покарання у виді позбавлення волі.	138
1. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії	138
2. Переміщення засуджених до позбавлення волі	141
3. Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній	145
4. Структурні дільниці виправних і виховних колоній	148
5. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації	151
6. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю	154
Тема 9. Правове регулювання режиму в установах виконання покарань	162
1. Поняття режиму у колоніях та його основні вимоги.	162
2. Технічні засоби нагляду і контролю за дотриманням режиму у колоніях	164
3. Оперативно-розшукова діяльність в колоніях.	164
4. Режим особливих умов у колоніях	166
Тема 10. Умови відбування покарання в колоніях	170
1. Загальний правовий статус засуджених до позбавлення волі.	170
2. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби	175
3. Побачення засуджених до позбавлення волі	178
4. Окремі права засуджених в умовах колонії	185
Тема 11. Матеріально-побутове та медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі	193
1. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі	193
2. Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі	195
3. Загальні правові засади виконання примусового лікування	199
Тема 12. Правове регулювання праці засуджених до позбавлення волі	200
1. Право на працю засуджених до позбавлення волі	200
2. Умови праці засуджених до позбавлення волі.	203
3. Пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі	206
Тема 13. Особливості виховного впливу на засуджених до позбавлення волі	208
1. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі	208
2. Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі	215
3. Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.	217
Тема 14. Особливості відбування покарання в колоніях різних видів	228
1. Особливості відбування покарання у виправних колоніях мінімального та середнього рівня безпеки	228
2. Особливості відбування покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки	231

Тема 15. Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми	235
1. Правовий статус засуджених вагітних жінок, матерів-годувальниць і жінок, які мають дітей віком до трьох років	235
2. Правовий статус засуджених неповнолітніх	238
Тема 16. Виконання покарання у виді довічного позбавлення волі	242
1. Правовий статус засуджених до довічного позбавлення волі.	242
2. Особливості правових підстав зміни умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі	245
Тема 17. Звільнення від відбування покарання. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання, контроль і нагляд за ними	247
1. Звільнення від відбування покарання.	247
2. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання.	251
3. Контроль і нагляд за особами звільненими від відбування покарання	252
Література	256

Передмова

Кримінально-виконавче право займає особливе місце серед кримінально-правових дисциплін, адже саме це право регламентує державні стандарти у сфері виконання кримінальних покарань, призначених засудженому за вироком суду. Слід зауважити, що виконання кримінальних покарань завжди є заходом державного примусу і їх виконання належить лише до функцій держави, які здійснюються спеціально уповноваженими на це органами, що утворюють кримінально-виконавчу систему України.

Порядок виконання кримінальних покарань, структура кримінально-виконавчої системи держави та принципи її діяльності передбачені саме кримінально-виконавчим законодавством, яке за останні десятиліття у нашій державі перетерпіло значні зміни, що є закономірним, коли Україна бажає досягнути найкращих світових стандартів права.

Процес реформування вітчизняної кримінально-виконавчої системи відбувається і сьогодні, адже наша держава ще неповністю досягла поставленої мети щодо наближення до найкращих стандартів міжнародного права у цій сфері.

Запропонований навчальний посібник підготовлено з урахуванням змін у чинному кримінально-виконавчому законодавстві України.

Метою навчального посібника є швидке та оперативне оволодіння студентом знаннями у галузі кримінально-виконавчого права, правового регулювання відбування кримінальних покарань та практики діяльності кримінально-виконавчої системи держави.

У запропонованому посібнику розглядається історичні аспекти розвитку кримінально-виконавчого законодавства на теренах України та міжнародні правові акти у сфері дотримання прав людини, виконання кримінальних покарань та поведження із засудженими.

Автори посібника висловлюють щире подяку його рецензентам за слушні й корисні зауваження, що сприяло вдосконаленню даного видання.